3 - 6 jaar

SPEEL TIP

Welbevinden en betrokkenheid

Uit de kindermond

“ Het is namiddag. Ik kom van school en ben boos. Ik was aan het tekenen in de klas en toen moest ik stoppen van de juf om naar de opvang te gaan. Op de bus waren Seb en Mira ruzie aan het maken en nu is mijn tekening gekreukt. Ik ga in de zetel zitten. Esra, de kinderbegeleider komt naast me zitten. Ze vraagt of ik verdrietig ben. Ik schud van neen en kijk nog bozer. “Ben je boos?” vraagt Esra. Ik knik. Esra vraagt of ik erover wil vertellen. Ik zwijg. Esra wijst naar mijn tekening. “Heb jij deze gemaakt?”. Ik knik. Esra vraagt of ze de tekening mag zien. Ik toon haar mijn leeuw. “Een leeuw” zegt Esra en ze gromt. Dat vind ik grappig. Esra vraagt of ik nog meer dieren kan tekenen. Tuurlijk kan ik dat. Esra wijst naar de tafel. “Zullen we anders samen tekenen?”. Dat vind ik fijn. Jari komt naast me zitten. “Mag Jari mee tekenen?” vraagt Esra. Ik aarzel, want ik wil dat Esra bij me blijft. “Dan tekenen we met ons drietjes” zegt Esra. Dat vind ik een goed idee. ”

Welbevinden

“Ik voel me goed in mijn vel”

Ik geniet
Ik ben ontspannen
Ik straal levenslust uit
Ik ben open en spontaan
Ik heb voeling met mezelf

Betrokkenheid

“Ik ga op in wat ik doe”

Ik ben gemotiveerd en geïnteresseerd
Ik ben geconcentreerd
Ik haal voldoening uit wat ik doe
Ik wil graag ontdekken
Ik probeer graag iets nieuws uit

www.speelbank.be Diverscity vvsg steunpunt kinderopvang

Bronnen en lees meer

- *ZiKo - Zelfevaluatie-instrument voor welvinden en betrokkenheid van kinderen in de opvang,* Expertisecentrum Ervaringsgericht Onderwijs KU Leuven, Kind en Gezin/Opgroeien
- Opgroeien in Brussel: MeMosnaQs KDV
- Blink
- *Kennispockets*: uitgave van VBJK met de steun van agentschap Opgroeien

Andere speeltips die aansluiten bij dit thema

- Speeltip kinderen stimuleren
- Speeltip observeren
- Speeltip emotieregulatie

Met dank aan

Neelke Dewulf, pedagogisch consulent Dienst Kinderopvang Stad Gent

Doe de test!

Zet jij voldoende in op hoog welbevinden en hoge betrokkenheid in je opvang?

Geef jezelf een punt voor elke stelling die klopt.
Tel je punten op en bekijk onderaan het resultaat.

- Ik weet wat de signalen van een hoog en laag **welbevinden** zijn bij kinderen.
- Ik weet wat de signalen van een hoge en lage **betrokkenheid** zijn bij kinderen.
- Ik **speel in** op de signalen van welbevinden en betrokkenheid.
- Ik ontvang de signalen van kinderen door **te knikken, te spiegelen, te herhalen** wat ze zeggen.
- Ik heb oog voor **non-verbale signalen** en geef taal aan deze signalen.
- Ik laat de **emoties** van kinderen toe en benoem ze.
- Ik spreek kinderen aan op **ooghoogte**.
- Ik praat met een **zachte stem**.
- Ik laat kinderen **keuzes maken**.
- Ik volg het **tempo** van het kind.
- Ik ben actief en enthousiast **aanwezig** bij kinderen en ik geniet samen met hen.
- Ik leg in elke speelzone genoeg **materiaal** en zorg dat de kinderen dit zelf kunnen nemen en gebruiken.
- Ik creëer **kansen** voor de kinderen om zelf dingen uit te proberen.
- Ik bevorder **positieve interacties** tussen kinderen.
- Ik bied materialen en activiteiten aan op basis van **waargenomen behoeftes en interesses** van kinderen.
- Ik gebruik **routines en rituelen**.
- Ik help kinderen om hun gevoelens te **verwoorden**.
- Ik neem tijd voor een **één-op-éénmoment**.
- Ik maak systematisch tijd om kinderen te **observeren**.
- Ik weet wat er van mij verwacht wordt bij het observeren en registreren van het welbevinden en de betrokkenheid van de kinderen. Ik ken de **afspraken** hierover en weet wanneer en de frequentie waarmee ik dit moet doen.
- Ik gebruik de observaties van welbevinden en betrokkenheid om mijn aanpak, de omgeving en/of activiteiten **af te stemmen** op de kinderen.
- Ik bespreek signalen van welbevinden en betrokkenheid met **collega's en met mijn verantwoordelijke**.

0-8 punten
Je staat nog te weinig stil bij de signalen van welbevinden en betrokkenheid bij de kinderen. Bekijk de vragenlijst nog eens. Elke vraag is een voorbeeld of een tip waarmee je aan de slag kan gaan. Door stil te staan bij de signalen, ze te ontvangen en proberen ze te begrijpen ondersteun je kinderen in hun ontwikkeling. Bespreek samen met je team, je verantwoordelijke of een inspirerende collega hoe je hierin kan groeien. Neem zeker ook de informatie door van het stappenplan 'Inspelen op signalen van welbevinden en betrokkenheid'. Maak de test opnieuw nadat je de werkpunten hebt aangepakt. Geef jezelf de nodige tijd om hierin te groeien.

9-17 punten
Je bent op de goede weg. Toch kan je nog groeien in het zien van de signalen en door het inspelen op het welbevinden en de betrokkenheid van de kinderen. Denk na over wat je nog kan verbeteren. Je kan de vragenlijst er terug bij nemen. Op welke vragen antwoordde je 'neen'? Ga hiermee aan de slag. Neem het stappenplan 'Inspelen op signalen van welbevinden en betrokkenheid' door en pas je handelen stap voor stap aan.

18-22 punten
Je speelt goed in op de signalen van welbevinden en betrokkenheid bij de kinderen. Je ziet niet alleen de signalen, maar je gaat ermee aan de slag. Hierdoor speel je nog beter in op wat kinderen nodig hebben en bied je hen brede kansen om zich verder te ontwikkelen. Neem het stappenplan 'Inspelen op signalen van welbevinden en betrokkenheid' erbij en kijk waarin je nog verder kan groeien.

10 voordelen van een hoog welbevinden en hoge betrokkenheid bij kinderen

VEILIGHEID EN GEBORGENHEID

1 Een kind met een hoog welbevinden is vervuld in zijn basisbehoeften. Het voelt zich veilig en geborgen en dat bevordert de ontwikkeling.

OPTIMALE ONTWIKKELING

2 Een kind dat zich goed voelt en intens betrokken is, is aandachtig en ontwikkelt competenties. Het verlegt de grenzen van zijn kunnen. Het kind groeit en is zichzelf aan het ontwikkelen.

EMOTIEREGULATIE

3 Als een kind zich veilig voelt, laat het zijn emoties toe en krijgt het de ruimte om zijn emoties te reguleren.

POSITIEVE RELATIES

4 Als kinderen zich goed in hun vel voelen staan ze meer open voor contact met anderen en zullen ze meer verbondenheid voelen.

PLEZIER

5 Als kinderen enthousiast en betrokken zijn bij een activiteit heb je samen meer plezier.

RUST IN DE GROEP

6 Als kinderen zich ontspannen voelen en betrokken bezig zijn, is er rust in de groep en zijn er minder conflicten.

AANPAK OP MAAT VAN HET KIND

7 Als je de signalen van een kind systematisch observeert, weet je wat het kind zijn noden zijn en kan je hierop gepast reageren.

AANPAK OP MAAT VAN DE GROEP

8 Als je de signalen van kinderen systematisch observeert, weet je wat de groep nodig heeft en kan je je aanpak hierop afstemmen.

VISIE

9 Als de groep een hoog welbevinden en betrokkenheid heeft, bevestigt dit voor je team dat jullie visie naar de kinderen goed zit.

CONTACT MET DE OUDERS

10 Als kinderen zich in de opvang gelukkig voelen en genieten dan zijn de ouders ook tevreden en hebben ze vertrouwen in je aanpak.

Aan de slag!

In 9 stappen inspelen op signalen van welbevinden en betrokkenheid

1 Verken: zie, hoor en begrijp

Ga op ooghoogte in interactie met kinderen. Kijk om je heen en wees alert voor wat kinderen tonen met hun lichaamshouding, gedrag, mimiek, … Kinderen die je aanspreken, die huilen of roepen, zien of horen we sneller. Kleinere signalen gaan verloren. Kinderen leren hierdoor hun signalen uit te vergroten, waardoor er onrust en vele prikkels ontstaan in de groep.

Ontvang de kleinere signalen door het kind zijn blik te volgen, zijn mimiek te spiegelen of te herhalen wat het zegt. Hierdoor weet het kind dat je zijn signaal opmerkt en voelt het zich begrepen.

Bedenk welk fijn moment je samen met een kind beleefde. Zijn er kinderen die aan je aandacht ontsnappen?

2 Verken: wees beschikbaar

Bekijk samen met je team op welke momenten je ruimte kan maken voor een één op één moment met elk kind (spel, verzorging of eetmoment, …). Kijk ook wanneer je kan meespelen zonder te worden afgeleid door praktische zaken. Ook op drukke momenten is het belangrijk om taken goed te verdelen, zodat er ruimte blijft voor interactie. Zo krijg je meer rust en overzicht om het welbevinden en de betrokkenheid goed te observeren en te ondersteunen. Stil zijn of huilen kan verschillende oorzaken hebben. Door te reageren merk je wat werkt en wat niet en waar het kind nood aan heeft.

3 Verbind: betrek collega's

Hou een observatiesysteem bij die vertrekt vanuit welbevinden en betrokkenheid. Kies een realistisch aantal kinderen die je kan opvolgen (gebruik hiervoor criteria als; frequentie van aanwezigheid, nieuwe kinderen, kinderen waarover je je zorgen maakt,…)

Bespreek je observaties met je collega's. De inbreng van de collega's helpt om een totaalbeeld te krijgen van het kind. Misschien heb jij sommige signalen minder opgepikt of anders geïnterpreteerd.

4 Verbind: zoek een gemeenschappelijke kijk met collega's

Bespreek met je team hoe jullie kijken naar welbevinden en betrokkenheid. Welke signalen passen onder een hoge of eerder een lage score? Verstaan jullie allemaal hetzelfde onder de signalen? Vul jij bijvoorbeeld 'enthousiast' hetzelfde in als je collega? Wees je bewust van je eigen karakter en temperament. Als je zelf snel enthousiast bent, zal je dit misschien ook verwachten van de kinderen. Als je zelf introvert bent zal je misschien sneller de non-verbale signalen van een afzijdig kind opmerken.

Door hier samen over te praten en elkaar hierin te ondersteunen kunnen jullie als team beter inspelen op de behoeften van alle kinderen

5 Verbind: betrek de ouders

Vertel tijdens de breng- en haalmomenten een fijn moment dat het kind (samen met jou) beleefde. Geef mee hoe het kind zich voelde tijdens een bepaald moment of spel en vertel hierbij hoe je reageerde. Ook kinderen bij wie het soms moeilijker loopt, hebben momenten van hoger welbevinden of sterke betrokkenheid.

Denk na over een manier waarbij je alle ouders op geregelde tijdstippen kan betrekken bij het welbevinden en betrokkenheid van hun kind. Luister naar de ouders en bekijk hoe je het samen kan aanpakken.

Aan de slag!

6 Versterk: observeer systematisch het welbevinden en betrokkenheid van de groep

Het welbevinden en de betrokkenheid van kinderen geven veel informatie over hoe goed je aanpak aansluit bij de noden van de groep.

Observeer daarom een aantal keren op hetzelfde moment van de dag. Zo krijg je zicht op hoe een bepaald moment verloopt. Kies vooraf een moment en bepaal welke kinderen je observeert (bv. alfabetisch of in een andere volgorde). Zo vermijd je dat je vooral kijkt naar kinderen die duidelijke signalen geven dat ze zich goed voelen en intens aan het spelen zijn.

Kijk naar het welbevinden: hoe voelt het kind zich, maakt het contact en hoe verloopt dat contact?

Kijk naar de betrokkenheid: hoe intens is het kind aan het spelen of bezig met een activiteit, is het geboeid en doet het nieuwe ervaringen op?

Noteer je observaties en bespreek ze vervolgens met je collega's of verantwoordelijke. Benoem ook de succesmomenten: wanneer zie je een hoog welbevinden en sterke betrokkenheid?

7 Versterk: kies een focus

Na de observaties kan je beslissen wat je wilt versterken of verbeteren. Op welk moment scoren kinderen eerder laag? Waar liggen de kansen om het welbevinden en de betrokkenheid van de kinderen te verhogen? Gebruik je observaties om een focus te kiezen.

Bijvoorbeeld: De overgang naar het vieruurtje verloopt onrustig. Je observeert dat de kinderen hun welbevinden en betrokkenheid daalt als ze aan tafel zitten. De focus waarmee je aan de slag gaat is de overgang naar het vieruurtje.

8 Versterk: bedenk concrete acties en probeer ze uit

Stel een actieplan op. Formuleer realistische acties waarmee je aan de slag kan en waarbij het welbevinden en de betrokkenheid van de groep baat heeft. Formuleer haalbare doelen en zorg ook voor kleine acties die je snel kan verwezenlijken.

Elke opvang heeft zijn eigen context, sterktes en aandachtspunten. Formuleer je doelen actief en positief, bv. *"We zorgen ervoor dat … "* (In plaats van *"Er wordt niet langer …"*). Stem hier nadien je aanpak op af.

Bijvoorbeeld: Bekijk met de collega's hoe je het overgangsmoment voor kinderen kan aanpakken door bijvoorbeeld het moment te verkorten, te verrijken (met een lied of een verhaal), door het overgangsritueel te bekijken, ...

9 Versterk: evalueer je acties door opnieuw te kijken naar de kinderen

Geef een nieuwe aanpak tijd. Observeer hoe kinderen reageren. Heeft de actie effect op hun welbevinden en betrokkenheid? Merk je dat kinderen zich beter voelen of intenser opgaan in hun spel? Bedenk wat je kan toevoegen om meer effect te creëren. Wat of wie kan je hierbij helpen?

Bijvoorbeeld: Is er meer rust tijdens het overgangsmoment? Werkt de aanpassing zoals verwacht? Bespreek dit met collega's en beslis: blijven we dit zo doen of proberen we nog iets anders?

Zo blijf je stap voor stap werken aan het welbevinden en de betrokkenheid van de kinderen.

2026-05-08-002